

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 21¹, 26, 28, 35, 36,
40, 44, 44¹, 50, 53, 57, 57¹, 58, 59, 61, 62, 62¹, 63, 94, 95, 103, 133, 138, 139 IR 140²⁶
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 61¹ STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR.
XII-2470 16, 30¹ IR 57 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys. Įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 21¹, 26, 28, 35, 36, 40, 44, 44¹, 50, 53, 57, 57¹, 58, 59, 61, 62, 62¹, 63, 94, 95, 103, 133, 138, 139 ir 140²⁶ straipsnių pakeitimo ir 61¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 16, 30¹ ir 57 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengti atsižvelgiant į 2023 m. pabaigoje Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir kitomis atsakingomis institucijomis atliktą 2022 m. birželio 30 d. priimtų Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) pakeitimų poveikio Lietuvos darbo rinkai, valstybės saugumui bei demografinėi situacijai vertinimą, kurio rezultatų apžvalga buvo pristatyta 2023 m. lapkričio 27 d. vykusioje spaudos konferencijoje. Planuojami pakeitimai socialiniams partneriams buvo pristatyti 2024 m. sausio 23 d. ir vasario 27 d. vykusiuose Trišalės tarybos posėdžiuose, taip pat 2024 m. sausio 30 d. susitikime su Lietuvos darbdavių konfederacijos atstovais, 2024 m. vasario 2 d. susitikime su Tarptautinio transporto ir logistikos aljanso atstovais, 2024 m. kovo 6 d. Lietuvos pramonininkų konfederacijos Darbo ir socialinės politikos, žmoniškųjų išteklių komiteto posėdyje.

Įstatymų projektų tikslas – efektyviau reguliuoti darbo imigracijos srautus sprendžiant darbo jėgos problemą, užtikrinti Lietuvai vertę kuriančią imigraciją, kartu atsižvelgiant į nacionalinio saugumo interesus. Įstatymų projektais griežtinami reikalavimai įmonėms, kviečiančioms įdarbinti užsieniečius, ir užsieniečių įdarbinimo sąlygos, keičiamos teisės dirbti sąlygos nustatant galimybę dirbti tik turint leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, numatant darbdaviams atsakomybę už įsipareigojimo užsieniečiui mokėti atitinkamo dydžio darbo užmokestį nesilaikymą, taip pat keičiamas kvotos mechanizmas nustatant griežtą kvotą užsieniečiams, atvykstantiems darbo pagrindu.

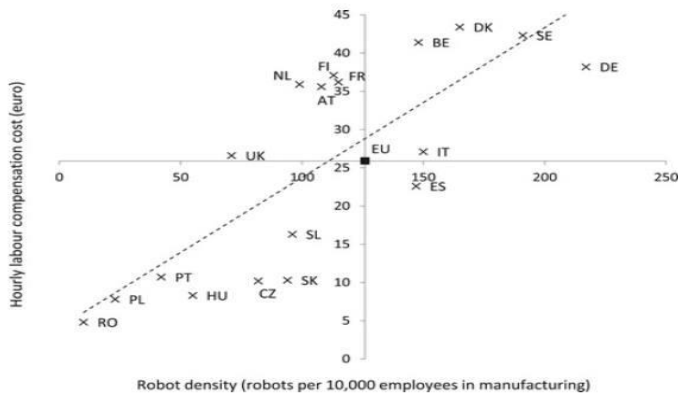
Pigi darbo jėga stabdo investicijas. Trūkstant darbuotojų reikia: i) investuoti į gamybinius įrenginius, ii) į darbuotojų mokymus¹.

Daugiau robotų – didesni darbo užmokesčiai:

---

¹ <https://www.researchgate.net/publication/344242830> Vidutiniu pajamu spastu politiniai veiksniai Baltijos salyse TRAPPOLI

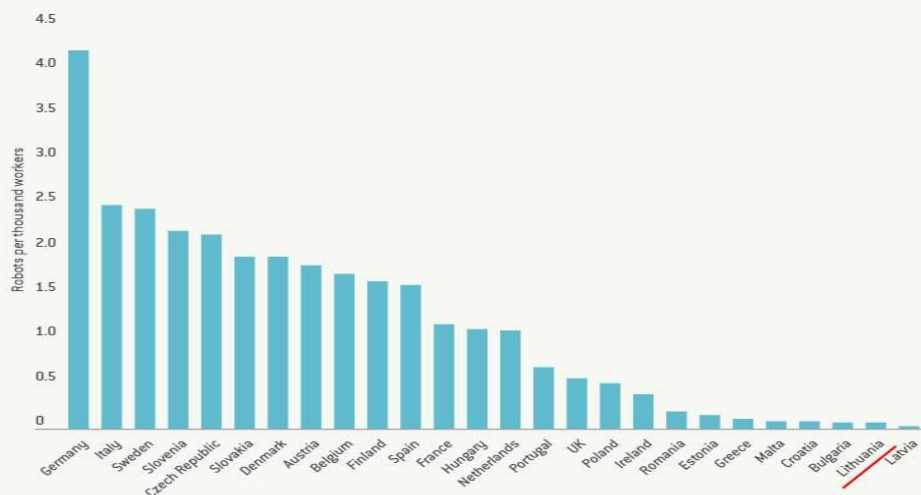
Figure 5. Robot density and hourly labour compensation costs in manufacturing in Europe, selected countries, 2015. *Source:* author's calculation based on data of International Federation of Robotics (2017) for robot stock, *EU KLEMS* for employment, and EUROSTAT (2019) for labour cost.

Display full size

Lietuva buvo beveik paskutinėje vietoje pagal robotų naudojimą:

Figure 6. Density of industrial robots in 2015 in European countries

Source: Calculations based on IFR and ILO, 2017

Esamą kvotos reguliavimą kritikavo tiek darbdavių, tiek darbuotojų atstovai. Kuo daugiau žmonių dirba ir kuo daugiau uždirba – tuo visuomenė turtingesnė. Todėl darbo imigracija neturėtų būti pakeičiamoji darbo imigracija, kai Lietuvos žmonės keičiami užsieniečiais. Lietuvoje sparčiai daugėja užsieniečių lyginant su Lietuvos nuolatinių gyventojų skaičiumi².

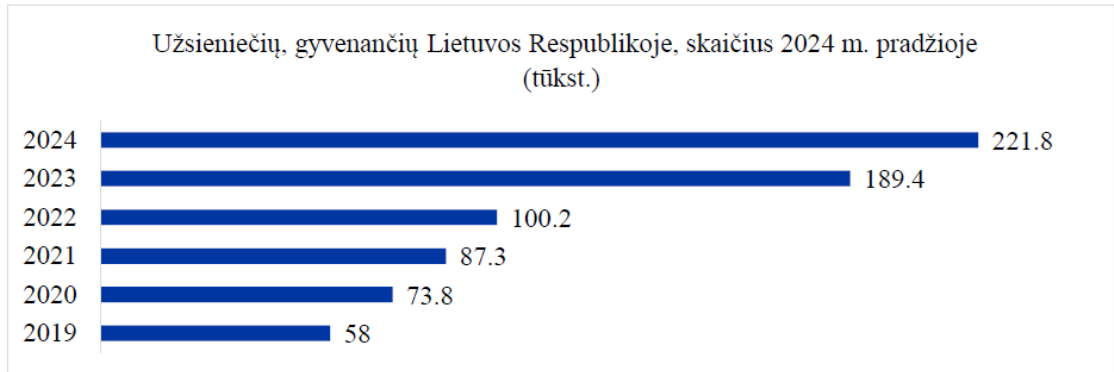
² 2023 m. Migracijos metraštis

1.2. Užsieniečių, gyvenančių Lietuvos Respublikoje, skaičius 2024 m. pradžioje (tūkst.)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gyventojų skaičius, tarp jų:	2 794,0	2 794,3	2 795,2	2 806,0	2 860,0	2 886,5
- užsieniečiai	58,0	73,8	87,3	100,2	189,4	221,8
Užsieniečių sudaroma bendra gyventojų skaičiaus dalis, proc.	2,08	2,64	3,12	3,57	6,62	7,69

Šaltiniai:

1. Valstybės duomenų agentūros duomenys apie Lietuvos Respublikos gyventojų skaičių.
2. Gyventojų registro bei Užsieniečių registro duomenys apie užsieniečių skaičių Lietuvos Respublikoje.

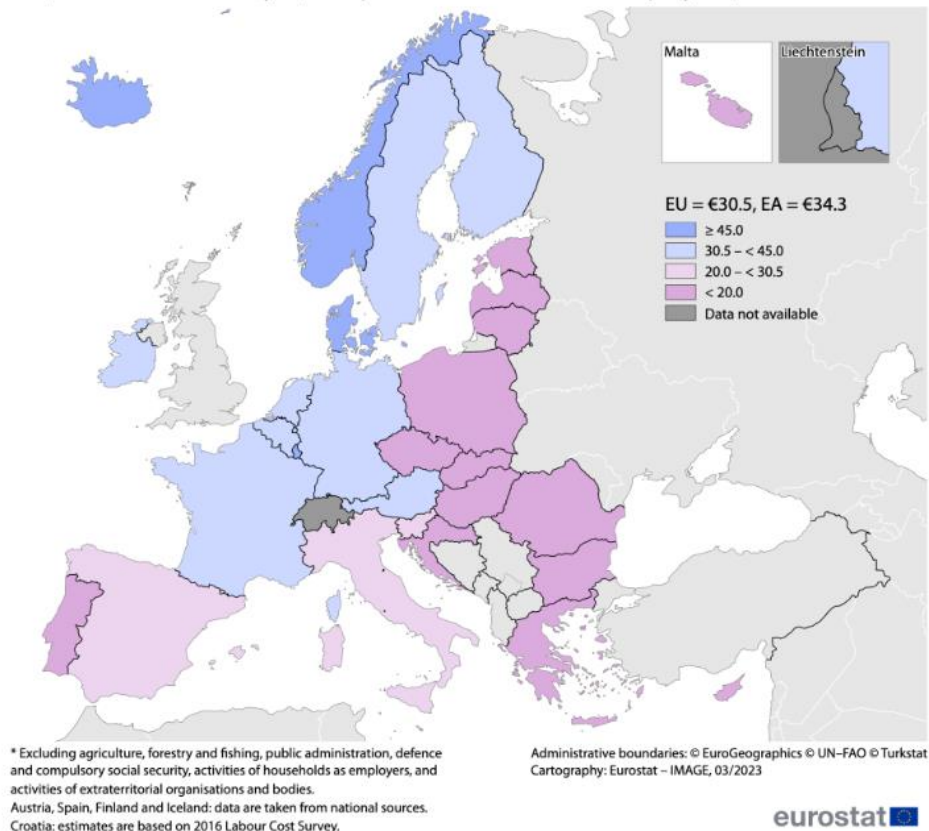

Daugiau nei 600 tūkst. Lietuvos piliečių paliko Lietuvą, išvyko į didesnių atlyginimų šalis. Lietuvoje valandinis atlyginimas yra apie 3 kartus mažesnis už Europos Sąjungos (toliau – ES) vidurkį. 2020 m. lenkėme tik rumunus, bulgarus ir vengrus. Per šį laiką atlyginimai Lietuvoje augo sparčiau nei kitose šalyse: jau aukštesni nei Lenkijoje ar Latvijoje, bet dar 25% žemesni nei Estijoje³. 2022 m. valandiniai darbo kaštai Lietuvoje (13,1 EUR) buvo apie 3 kartus mažesni nei Euro zonos vidurkis (34,3 EUR).

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230330-3>

Hourly labour costs, 2022

in €, for whole economy* (enterprises with 10 or more employees)

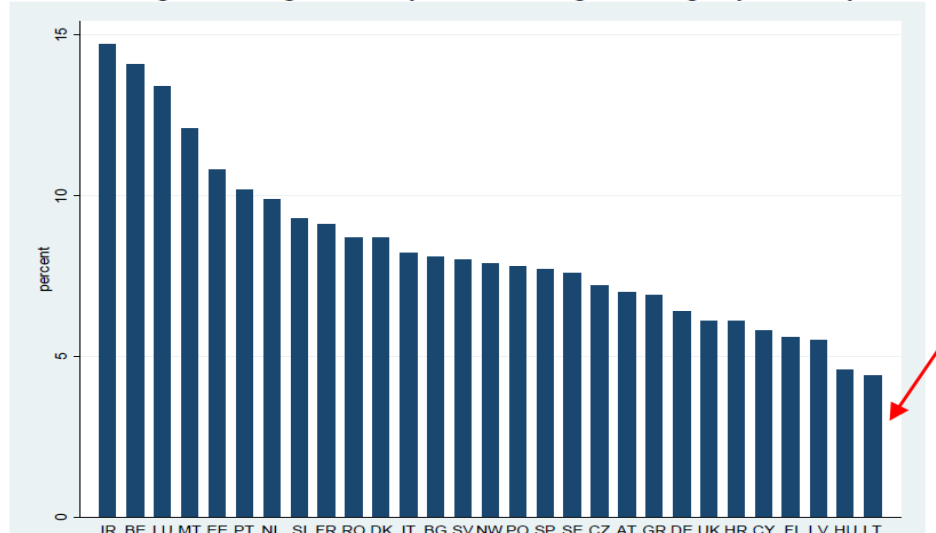
Estimated hourly labour costs, 2022 (EUR)

Source: Eurostat ([lc_lci_lev](#))

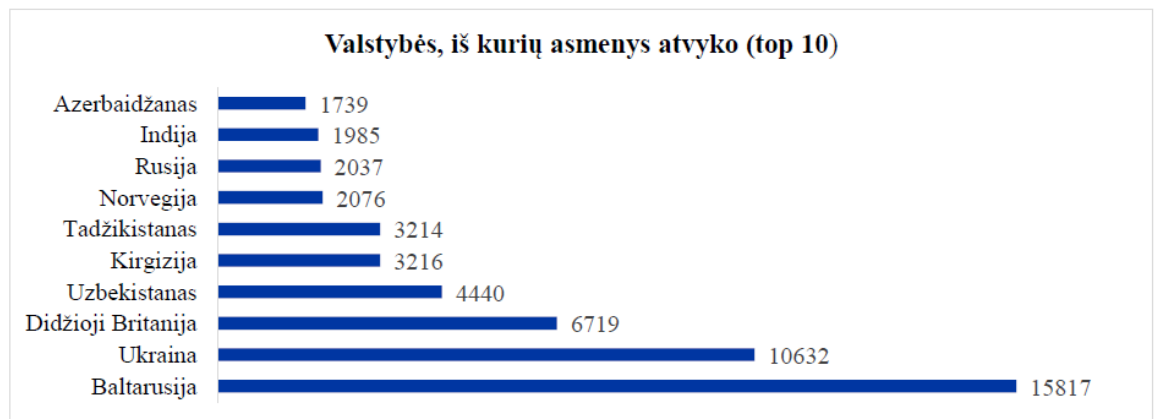
Lietuva atsilieka, nes:

- 1) mažai yra pažangios ekonomikos darbų (2020 m. lenkėm tik Latviją), pvz., vien žemės ūkyje dirba dar apie 5%, kai Vakaruose – 1,5–2,5%;
- 2) investicijos į gamybą stipriai atsilieka ne tik nuo ES vidurkio, bet net nuo visų kaimynų; 2022 m. Estija – dvigubai mažesnė už Lietuvą šalis nupirko tiek pat robotų, kiek Lietuva;
- 3) mokymų darbe valandų skaičius mažiausias ES; esame tarp pirmųjų, kurie trūkstant kompetencijų samdome naujus žmones, o ne mokome savus;

Figure 5. Average training hours by firms doing training, by country. CVTS

4) auga pigios darbo jėgos srautai iš centrinės Azijos (Uzbekistano, Tadžikistano, Kirgizijos⁴), o pastaruoju metu Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) gavo kelis šimtus prašymų atsivežti darbuotojus iš Bangladešo; Uzbekistane, Bangladeše minimali alga yra mažiau nei 80 EUR, t. y. net 10 kartų mažesnė nei Lietuvoje.

Sociologas Salvatore'as Babonesas ir politologas Hartmutas Elsenhansas vidutinių pajamų spąstus vadina „politiniais spąstais“, nes egzistuoja ekonominiai metodai jiems įveikti. Tačiau nedaug šalių juos naudoja dėl savo politinės padėties. Jie atskleidžia spąstų priežastis iki struktūrinių problemų ir nelygybės, atsiradusios ankstyvojo vystymosi procese. Anot jų, turtingasis elitas vadovaujasi savo interesais, derėdamasis dėl stiprios valiutos, kuri perkelia ekonomikos struktūrą į prabangos prekių vartojimą ir žemo atlyginimo darbo įstatymus, o tai neleidžia didėti masiniam vartojimui ir masinėms pajamoms. Jie teigia, kad šalys gali ištrūkti iš vidutinių pajamų spąstų, investuodamos į fizinę ir žmogiškąją infrastruktūrą, vykdydamos socialinę politiką, pvz., nustatydamos didesnę minimalų atlyginimą, ir turėdamos silpną valiutą, dėl kurios eksportas tampa konkurencingas ir skatinamas vidaus užimtumas.⁵

Per 20 metų Lietuva pasiekė viršutinę vidutinių pajamų ribą, bet turi riziką čia ir užstrigti, jei toliau sieks konkuruoti mažais atlyginimais. Pasaulio banko duomenimis, per 50 metų iš 100 stebėtų valstybių tik 20-čiai pavyko pereiti iš vidutinių pajamų į aukštas pajamas. 8 iš 10 nepavyko. Lietuva irgi rizikuoja užstrigti, jei sieks toliau konkuruoti pigia darbo jėga. Siekis yra padėti Lietuvos verslui

⁴ 2023 m. Migracijos metraštis

⁵ <https://ses.library.usyd.edu.au/handle/2123/14853>

<https://www.sup.org/books/title/?id=27762>

<https://www.researchgate.net/publication/344242830>

<https://naujienos.vu.lt/spectrum-vidutiniu-pajamu-spastai-ir-baltijos-salys-istrigs-prasoks-o-gal-jau-prasoko/>

pereiti nuo konkurencijos mažesne kaina (pigios darbo jėgos grįstos ekonomikos) prie konkurencijos geresne kokybe (aukštos pridėtinės vertės ekonomikos). Tam reikia aukštos kvalifikacijos specialistų ir talentų, o pigi darbo jėga gali stabdyti Lietuvos progresą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 21¹, 26, 28, 35, 36, 40, 44, 44¹, 50, 53, 57, 57¹, 58, 59, 61, 62, 62¹, 63, 94, 95, 103, 133, 138, 139 ir 140²⁶ straipsnių pakeitimo ir 61¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą (toliau – UTPI projektas) parengė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės (vadovė Aušra Griekvičienė, tel. (8 5) 271 7078) vyresnioji patarėja Rūta Jasulaitienė, tel. (8 5) 271 8897, ir patarėja Danutė Petrauskienė, tel. (8 5) 271 8467. Nuostatas dėl kvotos skaičiavimo mechanizmo pakeitimo (UTPI 44 ir 57¹ straipsniai) rengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vyriausioji patarėja Viktorija Minkevičiūtė (tel. +370 667 16964), ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo rinkos grupės (vadovė Inga Liubertė, tel. +370 620 18597) patarėja Rasa Malaiškienė (tel. +370 658 61342).

Užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 16, 30¹ ir 57 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – UI projektas) parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės grupės (vadovė Vita Baliukevičienė, tel. +370 611 34 047) vyresnioji patarėja Jelena Polijančuk (tel. +370 685 10 369).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

UTPI 21¹ straipsnio 1 punktą numato pareigą darbdaviui pranešti Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) apie darbo sutarties, sudarytos su užsieniečiu, turinčiu nacionalinę vizą, nutraukimą.

Nuo 2022 m. galiojančioje UTPI 26 straipsnio 2 dalies redakcijoje nustatyta išimtis, kad UTPI 26 straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui išduodant leidimą laikinai gyventi, kai jis pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę arba yra lietuvių kilmės asmuo, tačiau nėra nustatyta, kad šios sąlygos netaikomos išduodant Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojo leidimą gyventi Europos Sąjungoje (toliau – leidimas nuolat gyventi).

UTPI 28 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad vidaus reikalų ministras nustato tvarką, reglamentuojančią prašymų išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pateikimą ir leidimų laikinai gyventi užsieniečiams išdavimą, keitimą, panaikinimą, vertinimą, ar užsienietis atitinka leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo sąlygas, tačiau nenustatyta, kad nustato ir vertinimo tvarką, ar darbdavys atitinka UTPI nustatytas sąlygas.

UTPI 35 straipsnio 1 dalies 11 punkte nustatyta, kad užsieniečiui atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje (toliau – leidimas laikinai gyventi), jeigu jis turi didesnę negu vieno bazinės socialinės išmokos dydžio mokestinę nepriemoką Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija), ar Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, nevykdo įsipareigojimų muitinei arba yra nesumokėjęs Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka skirtos baudos (baudų), kurios (kurių) dydis (suma) didesnis (didesnė) negu vienas bazinės socialinės išmokos dydis, bet nėra nustatyta, kad leidimą laikinai gyventi atsisakoma išduoti arba pakeisti, jeigu užsienietis nevykdo mokesčius reglamentuojančiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų mokestinių prievolių.

UTPI 36 straipsnio 3 dalies 1 punktą numato pareigą darbdaviui pranešti Migracijos departamentui apie darbo sutarties, sudarytos su užsieniečiu, turinčiu leidimą laikinai gyventi, nutraukimą.

UTPI 40 straipsnio 2 dalyje nustatyti atvejai, kada leidimas laikinai gyventi gali būti naujai įforminamas, o UTPI 53 straipsnyje nustatyti atvejai, kada leidimas nuolat gyventi gali būti keičiamas, tačiau UTPI nėra numatyta galimybė naujai įforminti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi

ir leidimą nuolat gyventi (toliau kartu – leidimas gyventi), kai, apskundus Migracijos departamento sprendimą panaikinti leidimą gyventi dėl užsieniečio keliamos grėsmės valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai (UTPI 50 straipsnio 1 dalies 14 punkte nustatytu pagrindu ir UTPI 54 straipsnio 1 dalies 2 ar 2¹ punkte nurodytais pagrindais), teismas pritaiko reikalavimų užtikrinimo priemones. UTPI 53 straipsnyje yra nustatyta, kad leidimas nuolat gyventi įforminamas, o vėliau keičiamas 5 metams.

UTPI 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte šiuo metu nustatyta, kad užsieniečiui, atvykstančiam dirbti, leidimas laikinai gyventi gali būti išduotas, jeigu darbdavys įsipareigoja įdarbinti užsienietį 6 mėnesiams, bet nenustatytas reikalavimas darbdaviui įsipareigoti užsienietį įdarbinti visą darbo laiko normą. Be to, darbdavys gali rinktis, ar Migracijos departamentui pateikia informaciją apie užsieniečio turimą darbo patirtį, ar jo turimą kvalifikaciją, ar įsipareigoja mokėti užsieniečiui darbo užmokesį, ne mažesnę nei Statistikos departamento paskutinio paskelbto kalendorinių metų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio šalies ūkyje (įtraukiant ir individualių įmonių darbo užmokesčio duomenis) (toliau – BDU) dydis. UTPI 44 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad pasibaigus darbo laikotarpiui arba užsieniečiui nutraukus darbą Lietuvos Respublikoje užsienietis privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos, tačiau nenurodyta, kad užsienietis gali pasilikti Lietuvos Respublikoje, jeigu jis turi teisę būti Lietuvos Respublikoje, jeigu jis turi teisę ieškoti darbo, taip pat jeigu užsieniečiui išduodamas leidimas laikinai gyventi kitu UTPI nustatytu pagrindu. UTPI 44 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad jeigu su užsieniečiu ketinama sudaryti darbo keliems darbdaviams sutartį, pirmasis darbdavys pateikia įsipareigojimą įdarbinti ir nurodo kitus darbdavius. UTPI nenustatyti darbdavių, su kuriais gali būti sudaroma darbo keliems darbdaviams sutartis, skaičiaus ribojimai. UTPI taip pat nėra nustatyti reikalavimai darbdaviui, kuris įsipareigoja įdarbinti užsienietį. Be to, Statistikos departamento pavadinimas, kuris vartojamas ir UTPI 62 straipsnio 5 dalyje, pakeistas į Valstybės duomenų agentūros. UTPI skirtingai vartojamas Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavadinimas, nėra įvestas trumpinys.

UTPI 44¹ straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad užsienietis, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas šio UTPI straipsnio pagrindu, norėdamas pakeisti darbdavį per pirmuosius metus privalo kreiptis į Migracijos departamentą dėl leidimo pakeisti darbdavį. Šiuo metu UTPI 44¹ straipsnio 5 dalyje nėra aiškiai nustatyta, kad užsieniečiui sąlyga, kai netekęs darbo per 6 mėnesius užsienietis ketina pradėti dirbti kitą aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, jis privalo gauti Migracijos departamento leidimą, taikoma tik pirmaisiais metais. Taip pat nėra aiškiai nustatyta, kad šio straipsnio pagrindu išduotą leidimą laikinai gyventi turintis užsienietis pas jį įsipareigojusį įdarbinti darbdavį gali atlikti ir kitą darbo funkciją.

UTPI 50 straipsnyje yra nustatyta, kad leidimas laikinai gyventi gali būti panaikintas, jeigu nustatoma, kad yra atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindai, nustatyti UTPI 35 straipsnio 1 dalyje, taip pat leidimas laikinai gyventi panaikinamas, kai panaikinamas Užimtumo tarnybos priimtas sprendimas dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams. UTPI 50 straipsnyje nėra numatyta galimybė leidimą laikinai gyventi panaikinti tuo atveju, kai užsieniečio darbdavys, laikinojo įdarbinimo įmonė, išbraukiama iš Valstybinės darbo inspekcijos sudaromo laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašo, bei tuo atveju, kai užsienietį licencijuojamai veiklai įdarbinusi įmonė praranda licencijuojamą veiklą reglamentuojančių Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas licencijas ir (ar) leidimus tokiai veiklai vykdyti. UTPI 50 straipsnio 2¹ dalyje numatyta galimybė užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi, išduotas UTPI 44 arba 44¹ straipsniuose nustatytais pagrindais, naikinamas dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių (užsieniečio darbdavys išbrauktas iš laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašo, kurį sudaro Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija), darbdavys baustas dėl nelegalaus ar nedeklaruoto darbo, užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimų, turi didesnę negu vieno bazinės socialinės išmokos dydžio mokestinę nepriemoką Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija, ar Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, nevykdo įsipareigojimų maitinei arba yra likviduojamas ar bankrutuojantis). Šiuo metu šia galimybe negali pasinaudoti užsienietis, kuriam leidimas laikinai

gyventi panaikinamas dėl to, kad darbdavys nevykdo savo įsipareigojimų dėl darbo užmokesčio mokėjimo, numatytą UTPI 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte, 44¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte ar 62 straipsnio 5 dalyje.

UTPI 57 straipsnyje nustatyti atvejai, kada užsienietis privalo įsigyti leidimą dirbti – kai užsienietis ketina pasinaudoti teise dirbti, numatyta UTPI 62 straipsnio 2 dalyje, ir jo profesija nėra įtraukta į profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis (toliau – Trūkstamų profesijų sąrašas) arba kai užsienietis ketina pasinaudoti teise dirbti, numatyta UTPI 62 straipsnio 2 dalyje, ir jo profesija yra įtraukta į Trūkstamų profesijų sąrašą bei yra išnaudota kvota. Taip pat UTPI 57 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, kokiais atvejais leidimas dirbti gali būti išduotas užsieniečiui, ketinančiam pasinaudoti teise dirbti, numatyta UTPI 62 straipsnio 2 dalyje. UTPI 57 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad leidimas dirbti tokiam užsieniečiui nesuteikia teisės Lietuvos Respublikoje būti ilgiau, nei nustatyta UTPI 11 straipsnio 2–5 dalyse.

Šiuo metu UTPI 57¹ straipsnyje nustatyta, kad kvota nustatoma užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvos Respubliką dirbti pagal profesiją, kuri įtraukta į Užimtumo tarnybos direktoriaus patvirtintą Trūkstamų profesijų sąrašą, kurie atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti ir dėl kurių darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams Užimtumo tarnyba neturi priimti sprendimo. Išnaudojus kvotą, užsieniečiams ir toliau gali būti išduotas leidimas laikinai gyventi darbo pagrindu, jeigu Užimtumo tarnyba priima sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams.

Pagal darbo sutartis Lietuvoje įdarbinta trečiųjų šalių piliečių:

Pagal darbdavio pagrindinės ekonominės veiklos rūšį, 2024-01-01

EVRK	Skaičius	Dalis
Transportas ir saugojimas	73 090	55,6%
Statyba	22 017	16,8%
Apdirbamoji gamyba	12 876	9,8%
Informacija ir ryšiai	5 952	4,5%
Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos	4 591	3,5%
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių remontas	3 700	2,8%
Administracinė ir aptarnavimo veikla	3 215	2,4%
Švietimas	1 213	0,9%
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	1 176	0,9%
Finansinė ir draudimo veikla	770	0,6%
Kita aptarnavimo veikla	747	0,6%
Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	689	0,5%
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	626	0,5%
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	284	0,2%
Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	189	0,1%
Nekilnojamojo turto operacijos	161	0,1%
Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	41	0,0%
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	15	0,0%
Viešasis valdymas ir gynyba; privalomas socialinis draudimas	6	0,0%
Namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla	3	0,0%
Ekstrateritorinių organizacijų veikla	2	0,0%
n. d.	34	0,0%

Trūkstatų profesijų sąrašas sudaromas pagal registruotas laisvas darbo vietas, į kurias neatsiranda norinčių dirbti. Kai kurios profesijos šiame sąrašė atsideria todėl, kad neatsiranda žmonių, norinčių dirbti už mažus atlyginimus. Jame dabar daugiau nei 160 profesijų. Nuo vairuotojų iki statybininkų, siuvėjų ir virėjų. Manome, kad trūkumą geriausiai rodo kaina, t. y. jei kažko tikrai trūksta – esame pasiruošę už tai mokėti didesnę kainą. Atlyginimo dydis turėtų būti pagrindinis kriterijus vertinant, ar trūksta atitinkamos profesijos darbuotojų Lietuvai, ar ne.

Pasibaigus kvotai darbdaviai vis dar gali atsivežti darbuotojus, tačiau pirmiausiai turi pasiūlyti darbą Lietuvos piliečiams. Manome, kad pirmiausiai siūlyti darbą lietuviams yra gerai. Darbai mūsų piliečiams yra mūsų prioritetas. Lietuvoje šiuo metu yra apie 150 tūkst. registruotų bedarbių. Daugiausia regionuose, bet darbdaviai galėtų dirbti ir kituose regionuose gyvenančius Lietuvos piliečius vietoj iš centrinės Azijos ar net Bangladešo atsivežamų.

UTPI 58 straipsnio, nustatančio užsieniečių atleidimo nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti pagrindus, 6 punkte nurodyta, kad užsienietis atleidžiamas nuo šios pareigos, jeigu jis yra Europos Sąjungos (toliau – ES) arba Europos laisvosios prekybos asociacijos (toliau – ELPA) valstybėje narėje įsteigtos įmonės darbuotojas, komandiruojamasis laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, ir pateikia dokumentą, patvirtinantį, kad vadovaujantis 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo su visais pakeitimais jam taikomi siunčiančiosios valstybės narės socialinės apsaugos teisės aktai, tačiau nėra pasakyta, ką užsienietis turėtų pateikti, jeigu jam netaikomas minėtas reglamentas. UTPI 58 straipsnio 11 punkte nustatyta, kad užsieniečiai atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, jeigu jie atvyksta į Lietuvą dirbti ir jų profesija įtraukta į Trūkstatų profesijų sąrašą bei nėra išnaudota kvota.

UTPI 59 straipsnyje nustatyta, kad leidimas dirbti užsieniečiui išduodamas atsižvelgiant į Lietuvos darbo rinkos poreikius, ir nėra nurodoma, į ką atsižvelgiama, kai leidimas dirbti išduodamas į Lietuvą iš trečiosios šalies laikinai dirbti komandiruojamam užsieniečiui.

UTPI 61 straipsnyje yra nustatyta, kad leidimas dirbti užsieniečiui gali būti išduotas iki vienerių metų, nurodant užsieniečio darbą ir įmonę, įstaigą, organizaciją arba fizinį asmenį, pas kurį užsienietis dirbs, arba įmonę, įstaigą ar organizaciją, į kurią užsienietis yra komandiruojamasis.

UTPI 61¹ straipsnyje yra nustatyta, kada Užimtumo tarnyba priima sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams, kada atsisako priimti šį sprendimą ir kada priimtas sprendimas yra panaikinamas.

UTPI 62 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad UTPI 11 straipsnio 2–5 dalyse nurodytas užsienietis, teisėto buvimo laikotarpiu turi teisę dirbti, jeigu jis turi leidimą dirbti arba atitinka UTPI 58 straipsnio 6–13 punktuose nustatytas atleidimo nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti sąlygas. UTPI 62 straipsnio 4 dalies nuostatoje, reglamentuojančioje užsieniečio, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas UTPI 44¹ straipsnio pagrindu, nėra aiškiai nurodyta, kad ji taikoma tik užsieniečiams, kuriems leidimas laikinai gyventi buvo išduotas UTPI 44¹ straipsnio pagrindu. UTPI 62 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad darbdavys informaciją apie įdarbintą užsienietį teikia Užimtumo tarnybai ir Valstybinei darbo inspekcijai per Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinę sistemą. UTPI 62 straipsnio 9 dalyje nurodyti atvejai, kada darbdavys, kuriam buvo atsisakyta išduoti leidimą dirbti arba priimti sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams, dėl naujo leidimo dirbti ar sprendimo priėmimo gali kreiptis praėjus ne mažiau kaip 6 mėnesiams nuo Užimtumo tarnybos sprendimo.

UTPI 63 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyti atsisakymo išduoti leidimą dirbti pagrindai, o 2 dalies 5 ir 9 punktuose – leidimo dirbti panaikinimo pagrindai, kai užsienietis naudojasi teise dirbti, numatyta UTPI 62 straipsnio 2 dalyje.

UTPI 94 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad užsieniečiai, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą, ir laikinosios apsaugos gavėjai, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi UTPI 40 straipsnio 1 dalies 4, 4¹ ar 10 punkte nurodytu pagrindu, turi teisę dirbti (taip pat ir pagal laikinojo darbo sutartį) ir yra atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, gauti Užimtumo tarnybos sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams.

UTPI 95 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, Migracijos departamentas išduoda leidimus laikinai gyventi arba skaitmeninį dokumentą, suteikiantį

teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – skaitmeninis leidimas gyventi), tačiau nenumatyta, kad tokiems užsieniečiams leidimas laikinai gyventi arba skaitmenis leidimas gyventi gali būti keičiamas. Taip pat UTPI šiuo metu nenustatyta, kad skaitmeninis leidimas gyventi yra prilyginamas leidimui laikinai gyventi.

UTPI 133 straipsnio 1 dalyje, nustatančioje, kokiais atvejais užsieniečiui gali būti uždrausta atvykti į Lietuvos Respubliką, nėra nustatyta, kad į Lietuvos Respubliką gali būti uždrausta atvykti, jeigu jis neįvykdė mokesčius reglamentuojančiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų mokestinių prievolių.

UTPI 138 straipsnyje nustatyti skundo padavimo terminai, tačiau nėra nustatyta, kad sprendimo vykdymas sustabdomas, kol nepasibaigia skundo padavimo ir reikalavimo užtikrinimo priemonių pritaikymui nustatyti terminai.

UTPI 139 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad skundo padavimas dėl leidimo gyventi panaikinimo automatiškai sustabdo apskūsto sprendimo vykdymą, išskyrus tuos atvejus, kai leidimas gyventi buvo panaikintas dėl grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai.

UTPI 140²⁶ straipsnyje nustatyta, kad, kai įvesta karo padėtis, nepaprastoji padėtis, taip pat paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, apskūsto sprendimo vykdymas sustabdomas šio Įstatymo 139 straipsnio 1 dalies 1, 4 ir 5 punktuose nurodytais atvejais.

Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UĮ) 16 straipsnyje nustatyta Užimtumo tarnybos kompetencija. UĮ 16 straipsnio 3 dalies 8 punkte nustatyta, kad Užimtumo tarnyba išduoda leidimus dirbti Lietuvos Respublikoje ir priima sprendimus UTPI ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

UĮ 30¹ straipsnio 5 dalyje nustatyta, ką Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ar jo filialai, kurių steigimo dokumentuose nurodytas veiklos tikslas – tarpininkavimo įdarbinant paslaugų teikimas, turi pateikti darbo ieškančiam trečiosios šalies piliečiui – darbdavio įsipareigojimą įdarbinti užsieniečių ne trumpiau kaip 6 mėnesiams mokant atitinkamo dydžio darbo užmokesť. Šios nuostatos yra suderintos su UTPI 44 straipsnio 1 dalies 2 punktu.

UĮ nenumatyta darbdavių atsakomybė už UTPI nurodyto dydžio darbo užmokesčio nemokėjimą trečiosios šalies piliečiui. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 96 straipsnį „Darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimas“ atsakomybė gali būti taikoma tik darbdavio juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui. Tačiau šis pažeidimas nesukelia papildomų pasekmių darbdaviui toliau įdarbinant trečiųjų šalių piliečius.

Pagal UĮ 57 straipsnio 1 dalies 2 punktą užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimais laikomi darbdavio veiksmai, kai jis nepateikia dokumentų, patvirtinančių užsieniečio turimą kvalifikaciją, susijusią su užsieniečio atliekamu darbu, arba užsieniečio turimos vienerių metų trečiosios šalies piliečio darbo patirties per pastaruosius 3 metus, susijusios su atliktinu darbu, jeigu darbdavys Migracijos departamentui arba Užimtumo tarnybai teikė patvirtinimą, kad užsienietis atitinka vieną iš nurodytų sąlygų. Pagal UĮ 57 straipsnio 4 dalį užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimais laikomi darbdavio veiksmai, kai įdarbinamas užsienietis, neturintis Migracijos departamento leidimo keisti darbdavį, tačiau tokiu pažeidimu nelaikomas darbo funkcijos pakeitimas neturint atitinkamo leidimo.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir, kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Atsižvelgiant į tai, kad apie nutrauktą darbo sutartį su užsieniečiu, kuriam išduota nacionalinė viza arba leidimas laikinai gyventi, darbdavys turi pranešti kelioms institucijoms, siekiant mažinti administracinę naštą, siūloma atsisakyti UTPI 21¹ straipsnio 1 punkte ir 36 straipsnio 3 dalies 1 punkte numatytos pareigos darbdaviams pranešti Migracijos departamentui apie nutrauktą darbo sutartį su užsieniečiu, turinčiu nacionalinę vizą ar leidimą laikinai gyventi. Atitinkamai siūloma UTPI 62 straipsnio 8 dalyje numatyti, kad darbdaviai informaciją apie įdarbintą arba komandiruoatą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečių, taip pat ir informaciją apie nutrauktą darbo sutartį su užsieniečiu, teikia ne tik Užimtumo tarnybai ir Valstybinei darbo inspekcijai, bet ir Migracijos departamentui.

2022 m. birželio 30 d. priimame UTPI pakeitime keičiant UTPI 26 straipsnį nebuvo nuosekliai išvardintos visos užsieniečių, kuriems taikoma išimtis, kategorijos, todėl siūloma patikslinti UTPI 26 straipsnio 2 dalį nustatant, kad išimtis dėl UTPI 26 straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytų sąlygų netaikymo būtų taikoma ne tik užsieniečiui išduodant leidimą laikinai gyventi, kai jis pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę arba yra lietuvių kilmės asmuo, bet ir išduodant leidimą nuolat gyventi tais pačiais pagrindais.

UTPI 44¹ straipsnio 5 dalyje, kuri taip pat buvo pakeista 2022 m. birželio 30 d. priimtu UTPI pakeitimu, siūloma patikslinti nuostatas, jas suvienodinant su UTPI 36 straipsnio 2¹ dalies nuostatomis, ir vietoje formuluotės „per pirmuosius teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metus“ naudoti tikslesnę formuluotę „kol nuo pirmą kartą išduoto leidimo laikinai gyventi šio UTPI straipsnio pagrindu išdavimo nėra praėję 12 mėnesių“, taip pat aiškiai nurodyti, kad užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas šio UTPI straipsnio pagrindu, reikalavimas gauti Migracijos departamento leidimą keisti darbdavį, jeigu netekęs darbo per 6 mėnesius užsienietis ketina pradėti dirbti kitą aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, taikomas, tik kol nuo pirmą kartą išduoto leidimo laikinai gyventi šio UTPI straipsnio pagrindu išdavimo nėra praėję 12 mėnesių, taip pat nustatyti, kad šio straipsnio pagrindu išduotą leidimą laikinai gyventi turintis užsienietis pas jį įsipareigojusį įdarbinti darbdavį gali atlikti ir kitą darbo funkciją. Be to, siekiant išvengti klaidingo nuostatos interpretavimo, siūloma patikslinti UTPI 62 straipsnio 4 dalies nuostatą, aiškiai nurodant, kad tik užsieniečiai, kuriems leidimas laikinai gyventi buvo išduotas pagal UTPI 40 straipsnio 1 dalies 4¹ punktą (ketinantiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą), turi teisę dirbti ir pas kitą darbdavį, kai nėra keičiamas užsienietį įdarbinti įsipareigojęs darbdavys.

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, auga užsieniečių, nevykdančių Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 40 straipsnyje nustatytų pareigų, t. y. laiku ir tiksliai neįvykdo mokesčių prievolių, laiku nepateikia ar visai nepateikia mokesčių deklaracijų, neapskaičiuoja ir nesumoka mokesčių ir pan., skaičius. Užsieniečių, vykdančių individualią veiklą, 2021 m. mokestiniu laikotarpiu buvo 5 543, iš jų 874 dar nėra pateikę metinės pajamų mokesčio deklaracijos, o 2022 m. mokestinį laikotarpį buvo 9 619, iš jų 1 960 dar nėra pateikę metinės pajamų mokesčio deklaracijos. Pavyzdžiui, 88 iš 557 užsienio asmenų, vykdančių tik pavežėjimo individualią veiklą, nėra pateikę pajamų mokesčio deklaracijų už 2021 metų mokestinį laikotarpį, o už 2022 metų mokestinį laikotarpį tokių asmenų yra 708 iš 1630. Taigi iš šių duomenų matoma, jog užsieniečių, nesilaikančių mokestinės drausmės (t. y. neteikiančių atitinkamų mokesčių deklaracijų ir nedeklaruojančių pajamų bei nemokančių mokesčių), padaugėjo ir galimai daugės toliau, jeigu nebus numatytos pasekmės, susijusios su užsieniečio teisine padėtimi. Atsižvelgiant į tai, siūloma UTPI 35 straipsnio 1 dalies 11 punktą papildyti ir nustatyti, kad užsieniečiui būtų atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, jeigu jis nevykdo mokesčius reglamentuojančiuose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytų mokesčių prievolių. Toks reglamentavimas leis atsisakyti išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, taip pat ir panaikinti leidimą laikinai gyventi remiantis UTPI 50 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostata, numatančia, kad leidimas laikinai gyventi gali būti panaikintas nustačius, kad yra UTPI 35 straipsnio 1 dalies 1–19 punktuose nustatyti pagrindai, t. y. tais atvejais, kai užsienietis piktybiškai nevykdo savo mokesčių prievolių – mokesčio įstatymų pagrindu atsirandančios mokesčių mokėtojo pareigos teisingai apskaičiuoti mokestį, laiku sumokėti mokestį bei su juo susijusias sumas į biudžetą ir vykdyti pareigas, susijusias su mokesčių apskaičiavimu ir sumokėjimu. Tuo pačiu, siekiant nuosekliai numatyti pasekmes, užsieniečiui, kuris nevykdo savo mokesčių prievolių, siūloma UTPI 133 straipsnio 1 dalyje nustatyti, kad tokiam užsieniečiui gali būti uždrausta atvykti į Lietuvos Respubliką laikotarpiui iki 5 metų.

Migracijos departamentas pastaruoju metu fiksuoja vis daugiau atvejų, kai užsieniečius įdarbinantys asmenys nesilaiko savo įsipareigojimų užsieniečiui mokėti tam tikro dydžio darbo užmokesť, užsieniečiai įdarbinami tik kelioms valandoms per dieną, tačiau darbdavys ir toliau kviečiasi užsieniečius. Siekiant užkirsti kelią tokiam piktnaudžiavimui, UTPI 35 straipsnyje nustatytus atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindus siūloma papildyti nauju pagrindu – užsieniečiui būtų atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, jeigu užsienietį

kviečiantis fizinis ar juridinis asmuo pateikė duomenis, kurie neatitinka tikrovės, arba neteisėtai įgytus ar suklastotus dokumentus. Atsižvelgiant į tai, kad užsieniečiui būtų atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių, siūloma nustatyti, kad užsieniečiui atsisakius išduoti leidimą laikinai gyventi šiuo pagrindu nebūtų taikomas apribojimas dėl kito leidimo laikinai gyventi kreiptis tik praėjus 1 metams. Siekiant nuoseklaus reglamentavimo, numatant piktnaudžiaujantiems darbdaviams teisinės pasekmės, atitinkamai siūloma patikslinti ir UĮ 57 straipsnį, nustatant, kad užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimu būtų laikomi ir darbdavio, įdarbinusio trečiosios šalies pilietį, veiksmai, kai jis nemoka UTPĮ 44 straipsnio 1 dalies 2 ir 2¹ punktuose, 44¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte ar 62 straipsnio 5 dalyje nurodyto dydžio darbo užmokesčio. Valstybinei darbo inspekcijai nustačius tokį pažeidimą ir UĮ nustatyta tvarka įmonei paskyrus baudą, įmonė nebegalėtų dirbinti užsieniečių, kadangi užsieniečiams, dirbantiems toje įmonėje, leidimai laikinai gyventi būtų panaikinami UTPĮ 50 straipsnio 1 dalies 19 punkto a papunktyje nustatytu pagrindu. Pažymėtina, kad taikant šį leidimų laikinai gyventi panaikinimo pagrindą, vadovaujantis UTPĮ 50 straipsnio 2¹ dalimi, užsieniečiui suteikiamas 3 mėnesių laikotarpis, per kurį jis gali susirasti naują darbdavį. Toks teisinio reglamentavimo papildymas leis efektyviau ginti ir užsieniečio, į Lietuvą atvykusio dirbti, interesus.

Praktikoje pasitaikė situacijų, kai Migracijos departamentas, priėmęs sprendimą panaikinti leidimą gyventi, leidimą gyventi paskelbia negaliojančiu, o jeigu leidimo gyventi kortelė pateikta Migracijos departamentui – ją techniškai pažymi negaliojančia, o teismas pritaiko reikalavimo užtikrinimo priemones. Teismui pritaikius reikalavimo užtikrinimo priemones dėl apskusto sprendimo vykdymo sustabdymo, tokią teismo nutartį sudėtinga vykdyti, kadangi leidimas gyventi jau paskelbtas negaliojančiu valstybės informacinėse sistemose ir registruose ir techniškai pažymėtas negaliojančiu. Dėl to siūloma UTPĮ 40 ir 53 straipsniuose numatyti, kad toks užsienietis galėtų kreiptis dėl leidimo gyventi įforminimo – tokiu atveju jam leidimas gyventi būtų naujai įforminamas tokiam pačiam laikui kaip ir turėtas panaikintas leidimas gyventi. UTPĮ 53 straipsnio 2 dalyje siūloma patikslinti šiuo metu galiojančias nuostatas ir numatyti, kad leidimas nuolat gyventi išduodamas ir keičiamas 5 metų laikotarpiui, o tuo atveju, kai leidimas nuolat gyventi buvo panaikintas ir paskelbtas negaliojančiu, teismui pritaikius reikalavimo užtikrinimo priemones, leidimas nuolat gyventi būtų keičiamas tokiam pačiam laikui kaip ir turėtas leidimas nuolat gyventi.

Atsižvelgus į praktikoje pastebėtus darbdavių, įdarbinančių užsieniečius, kuriems išduodami leidimai laikinai gyventi UTPĮ 44 straipsnio pagrindu, piktnaudžiavimo atvejus, kai darbdaviai užsieniečiams nemoka darbo užmokesčio, kurį įsipareigojo mokėti, užsienietis dirba kelias valandas per dieną, darbdaviai kviečiasi užsieniečius nevertindami turimos kvalifikacijos, patirties ir tinkamumo atlikti konkretų darbą, užsieniečius dirbti kviečiasi tokie darbdaviai, kurie nesilaiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų (pvz., neturi reikiamų licencijų ir (ar) leidimų veiklai vykdyti), siūloma:

- papildyti UTPĮ 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytas užsieniečio įdarbinimui taikomas sąlygas ir nustatyti, kad darbdavys privalo įsipareigoti įdarbinti užsienietį visą darbo laiko normą; griežtinti reikalavimus dėl užsieniečių darbo patirties ir kvalifikacijos, nustatant, kad darbdavys privalo pateikti informaciją apie užsieniečio kvalifikaciją, susijusią su atliktinu darbu, ir darbo patirtį, susijusią su užsieniečio atliktinu darbu, paliekant alternatyvią galimybę užsieniečio, neturinčio kvalifikacijos ir patirties, darbdaviui įsipareigoti mokėti vieno BDU dydžio darbo užmokesį;

- nustatyti, kad darbo keliems darbdaviams sutartis su užsieniečiu gali būti sudaryta su ne daugiau kaip 4 darbdaviais; praktikoje padaugėjo atvejų, kai darbo keliems darbdaviams sutartys sudaromos su įtartinais dideliu darbdavių skaičiumi (pvz., 5 darbdaviai ar net 10 darbdavių); tokiu atveju kyla klausimas, kaip užtikrinama, kad užsienietis dirbtų pas visus darbdavius ir, ar tikrai nėra Lietuvoje darbuotojo, kuris sutiktų pas darbdavį dirbti kelias valandas (o ne visą darbo laiką);

- papildyti UTPĮ 44 straipsnį naujomis 8 ir 9 dalimis, kuriose būtų nustatyta, kad Migracijos departamentui nustačius, jog darbdavys, norintis įdarbinti užsieniečius, neatitinka bent vienos iš išvardintų sąlygų, įmonė negalėtų dirbinti užsieniečių 6 mėnesius:

- a) jeigu užsienietis bus įdarbinamas licencijuojamai veiklai, įmonė turi turėti reikiamas licencijas bei atitikti licencijuojamos veiklos vykdymo sąlygas; pvz., įmonė, ketinanti užsienietį

darbinti sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotoju, pagal Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso (toliau – TK) 8 straipsnio 1 dalį turi turėti to paties straipsnio 2 dalyje nurodytą galiojančią licenciją ar leidimą; šiuo metu Migracijos departamentas neturi pagrindo atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi net ir tais atvejais, kai įmonė jau viršijusi nustatytą darbuotojų skaičių turimoms transporto priemonėms; be to, praktikoje darbdavys gali turėti licenciją ar leidimą, bet dėl tam tikrų priežasčių neatitiktų licencijuojamos veiklos sąlygų ir būti įspėtas apie galimą licencijos stabdymą ar naikinimą; pavyzdžiui, viena profesinės vežimo kelių transportu veiklos sąlyga, numatyta TK 8 straipsnio 4 dalyje, nustato, kad galiojančią licenciją turinčiam vežėjui išduodamos licencijos kopijos, kurios turi būti naudojamos vykdant profesinę vežimo kelių transportu veiklą; laikoma, kad licencijos kopija yra naudojama, kai Lietuvos vežėjų informacinėje sistemoje ji yra susieta su konkrečia vežėjo kelių transporto priemone; kitaip tariant, vežėjas, neturėdamas faktiškai naudojamų licencijos kopijų, profesinės kelių transporto veiklos faktiškai ir nevykdo; kita šios veiklos sąlyga, įtvirtinta TK 8 straipsnio 6 dalyje, nustato, kad vežėjas gali turėti ne daugiau kaip 5 vairuotojus kiekvienai kelių transporto priemonei, turinčiai galiojančią licencijos kopiją; todėl UTPĮ pakeitimais siūloma nustatyti, kad būtų vertinama ir, ar įmonė atitinka licencijuojamos veiklos vykdymo sąlygas; šią informaciją Migracijos departamentas gautų iš Lietuvos transporto saugos administracijos; toks reikalavimas darbdaviams, ketinantiems darbinti užsieniečių, padės užkirsti kelią tiems piktnaudžiavimo atvejams, kai įmonės įdarbinti užsieniečiai realiai dirba kitoje įmonėje nei juos įdarbinusi, dažnai tai būna net ne Lietuvos įmonės; pasinaudojus šia schema apeinami reikalavimai, taikomi laikinojo įdarbinimo įmonėms, kadangi įmonės nedeklaruoja savo veiklos kaip darbuotojų nuomos, nors realiai ją vykdo; tuo pačiu apeinami ir griežtesni reikalavimai, taikomi užsieniečių, ketinančių dirbti laikinojo įdarbinimo įmonėse, leidimų laikinai gyventi išdavimui;

b) darbdaviai turėtų būti nebausti pagal ANK už nepranešimą apie pasikeitusius duomenis arba melagingų duomenų pateikimą (ANK 541 ir 542 str.); pagal šiuo metu galiojančią teisinį reglamentavimą darbdaviams, baustiems pagal minėtus ANK straipsnius, netaikomos jokios pasekmės darbinant užsieniečius, todėl net Migracijos departamentui nustačius, kad įmonė nepranešė apie neįdarbintą užsieniečių, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi darbo pagrindu, ir paskyrus ANK nustatyto dydžio baudą, įmonė ir toliau gali kviešti kitus užsieniečius;

c) nenustatomas nei vienas iš UTPĮ 35 straipsnio 1 dalies 16 ar 19 punkte nurodytų atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindų – tai apimtų atvejus, kai darbdavys buvo baustas už nelegalų ar nedeklaruotą darbą, užsieniečių įdarbinimo pažeidimus arba kai darbdavys, norėdamas įdarbinti užsieniečius, Migracijos departamentui teikė tikrovės neatitinkančią informaciją;

d) įmonė vykdytų veiklą, kuriai kviečia užsieniečių, pastaruosius 6 mėnesius; atsižvelgiant į tai, kad nustatyti piktnaudžiavimo atvejai, kai užsieniečius įmonės kviečia veiklai, kuria net neužsiima, ir tokiu atveju, išdavus leidimą laikinai gyventi, užsieniečiai dažniausiai net neįdarbinami juos išpareigojusioje įdarbinti įmonėje, siūloma nustatyti, kad darbdavys turėtų įrodyti, kad jis tikrai vykdo veiklą toje srityje, kuriai kviečia užsieniečių; tokiu įrodymu galėtų būti laikomos įmonės sutartys dėl darbų atlikimo ar paslaugų teikimo;

e) įmonė nėra fiktyvi ir nėra rimto pagrindo manyti, kad gali kilti įmonės kviečiamų užsieniečių nelegalios migracijos grėsmė; UTPĮ nustatyta, kad fiktyvi įmonė – tai įmonė, kurios veiklos tikslas ne vykdyti veiklą, bet sudaryti sąlygas užsieniečiams gauti leidimus laikinai gyventi; galima užsieniečių nelegalios migracijos grėsmė vertintina atsižvelgiant į tai, kiek užsieniečių, dėl kurių atvykimo įmonė tarpininkavo, neatvyko, neįsidarbino arba pažeidė teisėto buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje reikalavimus.

Siekiant neapriboti galimybės įmonėms, kurios yra naujai įsteigtos pagal investicijų sutartis, pritraukti iš užsienio reikiamos kvalifikacijos specialistus bei laiku ir tinkamai įgyvendinti investavimo sutartyse numatytus reikalavimus, UTPĮ 44 straipsnio 10 dalyje siūloma nustatyti, kad šio straipsnio 8 dalis nebūtų taikoma įmonėms, kurios yra sudariusios investicijų sutartis Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo 13¹ straipsnyje nustatyta tvarka arba stambaus projekto investicijų sutartis Investicijų įstatymo 15⁵ straipsnyje nustatyta tvarka.

Siekiant teisinio reglamentavimo nuoseklumo, siūloma patikslinti UTPĮ 44 straipsnio 5 dalį, nustatant, kad, kai pasibaigia užsieniečio darbo santykiai, jis privalo išvykti iš Lietuvos, išskyrus

atvejus, kai užsienietis turi teisę teisėtai būti Lietuvoje UTPI 11 straipsnio 2–5 dalyse ir 50 straipsnio 2¹ dalyje nustatytais atvejais arba kai jam išduodamas leidimas laikinai gyventi kitu šio Įstatymo nustatytu pagrindu.

Atsižvelgiant į UTPI projektą siūlomus UTPI 44 straipsnio pakeitimus, turi būti tikslinamas ir UI – šio Įstatymo 30¹ straipsnio 5 dalies 2 ir 3 punktų nuostatos turi būti suderintos su UTPI 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatytais sąlygomis, be to, siūloma UI 30¹ straipsnį papildyti nauja 6 dalimi, numatančia, kad užsienietį įdarbinti įsipareigojantis darbdavys arba visi darbdaviai, jeigu užsienietį ketinama įdarbinti pagal darbo keliems darbdaviams sutartį, privalo atitikti UTPI 44 straipsnio 8 dalyje nustatytas sąlygas. Be to, UI 30¹ straipsnyje, atsižvelgiant į tai, kad Statistikos departamento pavadinimas pakeistas į Valstybės duomenų agentūros, Statistikos departamento pavadinimas pakeičiamas į Valstybės duomenų agentūros, suvienodinamos sąvokos „trečiosios šalies pilietis“, nes šiame straipsnyje reglamentuojamos tarpininkavimo įdarbinant paslaugos tik trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems dirbti Lietuvos Respublikoje, o ne visiems užsieniečiams. UI 57 straipsnio 1 dalis tikslinama siekiant nustatyti, kad užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimu būtų laikomi darbdavio veiksmai, kai jis atsakingoms institucijoms nepateikia dokumentų, įrodančių užsieniečio kvalifikaciją ir jo darbo patirtį, susijusią su atliktinu darbu. Be to, atsižvelgiant į tai, kad trečiosios šalies pilietis darbo funkciją gali pakeisti ir dirbdamas pas tą patį darbdavį, siūloma patikslinti ir UI 57 straipsnio 4 dalį, numatant galimybę darbdavį nubausti ne tik dėl to, kad įdarbino užsienietį, neturintį Migracijos departamento leidimo keisti darbdavį, bet ir todėl, kad pakeitė įdarbinto užsieniečio funkciją, neturėdamas Migracijos departamento leidimo.

Atsižvelgiant į tai, kad Statistikos departamento pavadinimas pakeistas į Valstybės duomenų agentūros, tikslinamas UTPI 44 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis ir 62 straipsnio 5 dalis. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad UTPI skirtingai vartojamas Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavadinimas ir nėra įvestas trumpinys, tikslinami UTPI 35 straipsnio 1 dalies 16 punkto e papunktis, 44 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis, 62 straipsnio 8 dalis, 62¹ straipsnio 4 dalis ir 103 straipsnio 2 dalis.

UTPI projektu siūloma pakeisti UTPI 44 straipsnio 1 dalies 2 punkto c papunktį atsisakant darbo rinkos testo – užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams vertinimo – ir papildant griežtos kvotos sąlyga – leidimas laikinai gyventi galėtų būti išduotas, jeigu nėra pasiektas didžiausias leistinas tais kalendoriniais metais UTPI 57¹ straipsnyje nustatyta tvarka nustatytas užsieniečių, kurie gali atvykti į Lietuvos Respubliką dirbti, skaičius (kvota). Atsižvelgiant į šį pakeitimą, turi būti tikslinamas UI 16 straipsnis, kuriame įvardinamos Užimtumo tarnybos kompetencijos.

UTPI projektu siūloma pakeisti 44 straipsnio 2 dalį išbraukiant kvotą pagal trūkstančių profesijų sąrašą ir patikslinant, kad 44 straipsnio 1 dalies 2 punkto b papunktis papildomai netaikomas užsieniečiui, kuriam suteikta laikinoji apsauga, ir užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas šio UTPI 40 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatytu pagrindu dėl UTPI 130¹ straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių. Tuo pačiu siūloma papildyti UTPI 44 straipsnį naujomis 2¹ ir 2² dalimis, kurios nustatytų kvotos netaikymo išimtis:

a) kvota netaikoma užsieniečiui, kuris pabaigė studijas ar mokymąsi pagal formaliojo profesinio mokymo programą Lietuvoje ir ketina dirbti arba kuriam buvo suteikta laikinoji apsauga, arba kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas šio UTPI 40 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatytu pagrindu dėl UTPI 130¹ straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių;

b) išnaudojus kvotą, leidimas laikinai gyventi šio straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu galės būti išduotas tik užsieniečiui, dėl kurio pateikiama darbdavio informacija apie numatomą užsieniečiui mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 1,2 paskutinio paskelbto kalendorinių metų vidutinio mėnesinio BDU dydžio, arba užsieniečiui, kuris ketina dirbti pagal aukštą pridėtinę vertę kuriančią profesiją ir dėl kurio pateikiama darbdavio informacija apie numatomą mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 1 paskutinio paskelbto kalendorinių metų vidutinio mėnesinio BDU dydžio, arba jeigu buvo nustatyta papildoma kvota.

Atsižvelgiant į siūlymą atsisakyti darbo rinkos testo, atitinkamai tikslinama ir UTPI 44 straipsnio 6 dalis, UTPI 35 straipsnis papildomas nauju atsisakymo išduoti leidimą laikinai gyventi

pagrindu – jeigu įmonė išbraukta iš Valstybinės darbo inspekcijos sudaromo laikinųjų įmonių sąrašo tuo atveju, kai užsieniečių ketinama dirbti pagal laikinojo darbo sutartį.

Atsižvelgiant į siūlomus pakeitimus dėl leidimų laikinai gyventi darbo pagrindu išdavimo, atsisakymo išduoti ar pakeisti pagrindų, atitinkamai tikslinamas ir UTPI 50 straipsnis. Atsižvelgiant į tai, kad UTPI 35 straipsnis papildomas nauju 20 punktu, kuriame nustatomas naujas atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindas – išnaudota kvota, kuris neturėtų būti leidimo laikinai gyventi panaikinimo pagrindu, UTPI 50 straipsnio 1 dalies 2 punktas tikslinamas, jame daroma nuoroda į UTPI 35 straipsnio 1 dalies 1–19 punktuose nustatytus atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindus. Kadangi siūloma atsisakyti darbo rinkos testo, siūloma pripažinti netekusiu galios leidimo laikinai gyventi panaikinimo pagrindą, kai panaikinamas Užimtumo tarnybos priimtas sprendimas dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams. Kartu UTPI 50 straipsnio 1 dalies 19 punktą siūloma papildyti dviem naujais papunkčiais – numatyti, kad leidimas laikinai gyventi gali būti panaikintas, jeigu užsieniečio darbdavys prarado licencijuojamą veiklą reglamentuojančių Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas licencijas ir (ar) leidimus tokiai veiklai vykdyti arba nebeatitinka licencijuojamos veiklos vykdymo sąlygų, kai užsienietis įdarbintas licencijuojamai veiklai, ir jeigu yra išbrauktas iš Valstybinės darbo inspekcijos sudaromo ir jos interneto svetainėje skelbiamo laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašo, kai užsieniečio darbdavys yra laikinojo įdarbinimo įmonė. UTPI 50 straipsnio 2¹ dalį siūloma papildyti numatant, kad Migracijos departamentui nustačius, jog užsieniečio leidimas laikinai gyventi turėtų būti panaikintas ir dėl to, kad darbdavys pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis arba pateikė neteisėtai įgytus ar suklaidotus dokumentus, užsienietis būtų informuojamas apie galimybę per tris mėnesius pakeisti darbdavį.

Lietuva rizikuoja užstrigti vidutinių pajamų spąstuose, jei ir toliau būtų siekiama konkuruoti pigia darbo jėga. Atlyginimo dydis turėtų būti pagrindinis kriterijus vertinant, ar trūksta atitinkamos profesijos darbuotojų Lietuvai, ar ne. Nustatant griežtą užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvą dirbti, kvotą tikimasi padėti Lietuvos verslui pereiti nuo konkurencijos mažesne kaina (pigios darbo jėgos grįstos ekonomikos) prie konkurencijos geresne kokybe (aukštos pridėtinės vertės ekonomikos). Tam reikia aukštos kvalifikacijos specialistų bei talentų, kurių atsivežimas ir būtų skatinamas siūlomu nauju teisiniu reguliavimu.

Siūlomi UTPI 57¹ straipsnio pakeitimai:

- atsisakyti darbo rinkos testo ir Trūkstančių profesijų sąrašo; atitinkamai nebeliks pareigos Užimtumo tarnybai informaciją teikti Migracijos departamentui apie įsidarbinusius užsieniečius, kuriems išduotas leidimas dirbti arba jie atleisti nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti;

- nustatyti griežtą kvotos apskaičiavimo formulę: nustatomas kvotos dydis kalendoriniams metams negali būti didesnis negu 1,4 procento Valstybės duomenų agentūros praėjusių kalendorinių metų liepos 1 d. paskelbto Lietuvos nuolatinių gyventojų skaičiaus dydžio; pasirinktas nuolatinių gyventojų skaičius, nes darbingas amžius keičiasi; be to, dirbti gali (o ir skatinami) ir vyresnio amžiaus asmenys; procento dydis nustatytas įvertinus Migracijos departamento išduotų leidimų laikinai gyventi skaičių užsieniečiams, kurie pirmą kartą atvyksta dirbti – 39 537; pagal praėjusių metų nuolatinių Lietuvos gyventojų skaičių siūlomas maksimalus kvotos dydis toks pats, koks galioja šiuo metu (~40 tūkst.); be to, į naują kvotą skaičiuojami tik pirmą kartą atvykstantys;

- patikslinti, kada kvota bus laikoma išnaudota – užsieniečių, kuriems tais metais išduotų leidimų laikinai gyventi skaičius šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytu pagrindu pasiekia kalendoriniams metams nustatytą kvotą;

- nustatyti išimtinę galimybę kolektyvinės sutarties šalims siūlyti nustatyti papildomą kvotą: išnaudojus nustatytą kvotą, abi šakos kolektyvinės sutarties šalys kartu galės vieną kartą per kalendorinius metus siūlyti socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti papildomą kvotą, kurios dydis gali būti ne daugiau kaip 20 procentų darbuotojų, kuriems taikoma šakos kolektyvinė sutartis; socialinės apsaugos ir darbo ministras, įvertinęs Užimtumo tarnybos direktoriaus pateiktą išvadą dėl šakos kolektyvinės sutarties šalių siūlymo pagal šio straipsnio 1 dalį ir suderinęs su vidaus reikalų ministru, priima sprendimą dėl papildomos kvotos nustatymo; jeigu nustatoma papildoma kvota, ji taikoma kolektyvinę sutartį pasirašiusių darbdavių organizacijos nariams, nariams, prisijungusiems

prie organizacijos po kolektyvinės sutarties pasirašymo, o tais atvejais, kai Lietuvos darbo kodekso nustatyta tvarka buvo išplėsta kolektyvinės sutarties taikymo sritis, ir tiems darbdaviams, kurie patenka į išplėstos kolektyvinės sutarties taikymo sritį;

- nustatyti, kad ir papildomos kvotos nustatymo ir taikymo tvarka bus reglamentuota įstatymo įgyvendinamuoju teisės aktu: kvotos nustatymo kalendoriniams metams ir papildomos kvotos nustatymo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras, suderinęs su vidaus reikalų ministru.

Įgyvendinus pakeitimus tikimasi, kad šakos kolektyvinės sutarties galimybė siūlyti nustatyti papildomą kvotą bus naudinga visiems: 1) profesinėms sąjungoms – potencialūs nariai; 2) užsieniečiams – apsauga nuo dempingo; 3) darbdaviams – galimybė užpildyti laisvas darbo vietas ir konkurencinis pranašumas; 4) Lietuvai – kolektyvinių sutarčių plėtra, savireguliacija.

Siekiant aiškumo siūloma UTPI 58 straipsnio 6 punktą papildyti nustatant, kokį dokumentą turi pateikti užsienietis, į Lietuvą dirbti komandiruojamą ES arba ELPA valstybėje narėje įsteigtos įmonės, kai jam netaikomas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo.

Užsieniečiai, besinaudojantys UTPI 62 straipsnio 2 dalyje nustatyta teise dirbti trumpalaikio buvimo Lietuvoje metu, į Lietuvos Respubliką atvyksta turėdami kitų ES valstybių narių išduotas nacionalines vizas arba leidimus laikinai gyventi, tačiau Lietuvos institucijos neturi reikiamų priemonių, kuriomis būtų galima automatiškai patikrinti informaciją apie kitų ES valstybių narių išduotų dokumentų galiojimą. Vykdam detalesnes patikras, kurios užtrunka ilgai dėl to, kad reikia sulaukti atsakymo iš dokumentą išdavusios valstybės atsakingų institucijų, nustatyta, kad dažnai užsieniečiai į Lietuvą atvyksta turėdami jau panaikintus dokumentus. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kad teisę dirbti trumpalaikio buvimo metu turėtų tik užsieniečiai, kurie yra:

- a) komandiruojami dirbti į Lietuvą ES arba ELPA valstybėje narėje įsteigtos įmonės;
- b) su Lietuvos valstybės vėliava tarptautiniais maršrutais plaukiojančio laivo įgulos nariai;
- c) atvyksta į Lietuvą ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui per metus tvarkyti reikalų, susijusių su derybomis dėl sutarties sudarymo ir šios sutarties vykdymu, su personalo mokymu ar įrangos įdiegimu;
- d) atvyksta į Lietuvą užsiimti šio UTPI 45 straipsnio 1 dalies 3–8 punktuose nurodyta teisėta veikla, taip pat dirbti kaip dėstytojai arba tyrėjai;
- e) atvyksta į Lietuvą užsiimti teisėta veikla ir yra įmonės dalyviai arba vadovai;
- f) yra Australijos, Japonijos, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Naujosios Zelandijos, Pietų Korėjos piliečiai, kurie atvyksta į Lietuvos Respubliką dirbti (įskaitant nurodytoje valstybėje įsteigtos įmonės komandiruojamą laikinai dirbti į įmonę Lietuvos Respublikoje pagal tarp šių įmonių sudarytą sutartį dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo) ar užsiimti kita teisėta veikla.

Atsižvelgiant į šį pakeitimą, atitinkamai tikslinami UTPI 57, 58, 61, 63 straipsniai atsisakant leidimo dirbti išdavimo, atleidimo nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti pagrindų užsieniečiams, ketinantiems dirbti trumpalaikio buvimo metu.

Atsižvelgiant į siūlymą atsisakyti darbo rinkos testo, atitinkamai tikslinamas ir UTPI 94 straipsnio 1 dalies 5 punktas, nustatant, kad užsieniečiai, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą, ir laikinosios apsaugos gavėjai, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi UTPI 40 straipsnio 1 dalies 4, 4¹ ar 10 punkte nurodytu pagrindu, turi teisę dirbti (taip pat ir pagal laikinojo darbo sutartį).

Atsižvelgiant į praktikoje iškilusias problemas, siūloma patikslinti UTPI 95 straipsnio 1 dalį ir nustatyti, kad leidimas laikinai gyventi laikinosios apsaugos pagrindu gali būti ir išduodamas, ir keičiamas. Be to, atsižvelgiant į problemas dėl laikinosios apsaugos turėtojams išduoto skaitmeninio dokumento nepripažinimo kaip tinkamo dokumento asmens tapatybei patvirtinti, siūloma papildyti UTPI 95 straipsnio 1 dalį nurodant, kad skaitmeninis dokumentas, išduodamas laikinosios apsaugos gavėjui, yra prilyginamas leidimui laikinai gyventi.

Siekiant užtikrinti užsieniečio teisę apskusti sprendimą, siūloma UTPI 138 straipsnyje nustatyti, kad sprendimų, priimtų pagal UTPI, vykdymas sustabdomas tol, kol nėra pasibaigęs sprendimo apskundimo ir reikalavimo užtikrinimo priemonių pritaikymo terminas, o kai skundas

paduotas, kol nėra išspręstas skundo priėmimo teisme klausimas, išskyrus tuos atvejus, kai leidimas gyventi buvo panaikintas dėl grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai. Atsižvelgiant į tai, kad pagal UTPI gali būti priimami labai įvairūs sprendimai, siūloma jų nevardyti, o formuluoti bendrą nuostatą dėl sprendimo vykdymo stabdymo, kol nepaėjo sprendimų apskundimo, reikalavimo užtikrinimo priemonių pritaikymo terminas ar kol neišspręstas skundo priėmimo teisme klausimas.

Praktikoje pastebimi piktnaudžiavimo atvejai, kai, Migracijos departamentui nustačius, kad užsienietis nebeatitinka leidimo gyventi išdavimo sąlygų (pvz., užsienietis, gavęs leidimą gyventi darbo pagrindu), ir panaikinus leidimą, užsienietis teikia skundą, kuris akivaizdžiai nepagrįstas, teismui vien tik tam, kad galėtų likti Lietuvos Respublikoje kaip galima ilgiau. Bylinėjimasis trunka kelis mėnesius ar net ilgiau ir per tą laikotarpį užsienietis stengiasi įteisinti savo buvimą (prašo leidimo laikinai gyventi kitais pagrindais). Atsižvelgiant į tai, siūloma netaikyti automatinio apskūsto sprendimo vykdymo sustabdymo ir pripažinti netekusiu galios UTPI 139 straipsnio 1 dalies 1 punktą. Užsienietis, kuris skųs sprendimą galės teismo prašyti taikyti reikalavimo užtikrinimo priemones dėl apskūsto sprendimo vykdymo sustabdymo (taikymas ir terminai nustatyti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme). Jeigu priemonės bus pritaikytos, jis galės ginčo nagrinėjimo metu likti Lietuvoje (kol galios jo leidimas laikinai gyventi), o jeigu priemonių nepritaikys, turės išvykti ir sprendimo laukti ne Lietuvoje. Atitinkamai tikslinamas ir UTPI 140²⁶ straipsnis, numatant, kad, kai įvesta karo padėtis, nepaprastoji padėtis, taip pat paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, apskūsto sprendimo vykdymas sustabdomas šio Įstatymo 139 straipsnio 1 dalies 4 ir 5 punktuose nurodytais atvejais.

Siūloma nustatyti, kad Įstatymų projektų nuostatos, susijusios su imigracijos taisyklių griežtinimu bei laikinosios apsaugos turėtojams išduodamais dokumentais, įsigaliojotų nuo 2024 m. liepos 1 d. Atsižvelgiant į tai, kad į Lietuvą dirbti atvykstančių užsieniečių kvota nustatoma kalendoriniams metams, siūloma nustatyti, kad nuostatos, susijusios su kvotos mechanizmo pakeitimais, įsigaliojotų nuo 2025 m. sausio 1 d. Kadangi pakeitimai, susiję su darbdavio pranešimais apie įdarbintą arba komandiruoatą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsienietį, taip pat apie nutrauktą darbo sutartį su užsieniečiu, reikalauja informacinių sistemų tobulinimo, siūloma nustatyti, kad jie įsigaliojotų nuo 2025 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Griežtos kvotos trečiųjų šalių piliečiams, atvykstantiems darbo pagrindu, poveikis

Tikėtinas tik teigiamas poveikis: 1) daugiau aukštos kvalifikacijos asmenų ir talentų Lietuvos darbo rinkoje; 2) ribota pigios darbo jėgos imigracija; 3) auganti ekonomika dėl aukštos kvalifikacijos asmenų ir talentų didėjimo; 4) kolektyvinių sutarčių plėtra, savireguliacija; 5) trečiųjų šalių piliečių apsauga nuo dempingo.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymai kriminogeninei situacijai, korupcijai įtakos neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priėmus įstatymus, bus sugriežtintos užsieniečių įdarbinimo sąlygos bei taikomi papildomi reikalavimai užsieniečiams ketinantiems įdarbinti darbdaviams. Ketinančios įdarbinti užsienietį įmonės turės pateikti papildomą informaciją apie savo vykdomą veiklą toje srityje, kurioje ketina įdarbinti užsienietį.

Įstatymų priėmimas turės teigiamą įtaką sąžiningam, atsakingam ir skaidriam verslui ir jo plėtrai: 1) galimybė neribotai užpildyti trūkstamas darbo vietas aukštos kvalifikacijos darbuotojais; 2) perėjimas nuo konkurencijos mažesne kaina (pigios darbo jėgos grįstos ekonomikos) prie konkurencijos geresne kokybe (aukštos pridėtinės vertės ekonomikos); 3) kolektyvinių sutarčių plėtra, savireguliacija.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.
Neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant inkorporuoti įstatymus į teisinę sistemą, keisti kitų įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektuose neapibrėžiamos naujos ir nekeičiamos esamos sąvokos ir terminai.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymų įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus įstatymus, reikės pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 20 d. nutarimą Nr. 436 „Dėl Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo sudarymo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymą Nr. 1V-329 „Dėl Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2022 m. gruodžio 23 d. įsakymą Nr. 1V-799 „Dėl Skaitmeninio leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. gruodžio 21 d. įsakymą Nr. 1V-445 „Dėl Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimo gyventi Europos Sąjungoje išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymą Nr. A1-139 „Dėl Sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. kovo 27 d. įsakymą Nr. A1-133 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

7. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. birželio 12 d. įsakymą Nr. A1-545 „Dėl Kvotos nustatymo kalendoriniams metams tvarkos aprašo patvirtinimo“;

8. Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Sodra), Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė mokesčių inspekcija ir Migracijos departamentas turės pasirašyti susitarimus dėl duomenų teikimo.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti ar bus galima sutaupyti.

1. Įsigaliojus UTPI ir UI pakeitimų nuostatomis, institucijoms 2024 m. reikės skirti piniginių lėšų, iš kurių turės būti atlikti šie darbai:

- Lietuvos migracijos informacinės sistemos (toliau – MIGRIS) plėtros darbai (naujo kvotos skaičiavimo mechanizmo sukūrimui) 57 tūkst. Eur;

- MIGRIS papildomų integracijų su Valstybinės mokesčių inspekcijos informacine sistema sukūrimo darbai (gauti informaciją apie nevykdomas mokesčines prievoles) ir MIGRIS plėtros darbai (klasifikatorių prašymuose ir sprendimuose dėl leidimų gyventi papildymas) 22 tūkst. Eur;

- MIGRIS plėtros darbai (ataskaitų pagal tarpininkavimo rašte nurodytas profesijas, ataskaitų pagal kitas reikšmes (pagal kvotas ar virš kvotos) sukūrimas iki 10 vnt.) 15 tūkst. Eur;

- MIGRIS integracijos su *Sodros* informacine sistema (duomenų apie įdabintus / atleistus užsieniečius gavimui) 20 tūkst. Eur;

- Valstybinės darbo inspekcijos informacinės sistemos integracijos su MIGRIS ir *Sodros* informacine sistema (duomenų, susijusių su darbo užmokesčiu, gavimui) (apie 60 tūkst. Eur, asignavimų valdytoja – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija).

2. Lietuvoje Valstybinė darbo inspekcija turės stiprinti užsieniečių darbo sąlygų kontrolę, tam reikės papildomų darbo inspektorių – 5 papildomų pareigybių, darbo užmokesčio fondo padidinimui reikės apie 220 tūkst. Eur kasmet nuo 2025 m. iš valstybės biudžeto, darbo vietų įsteigimui – apie 32 tūkst. Eur iš valstybės biudžeto 2025 m. (asignavimų valdytoja – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija).

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia šioms projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „leidimas laikinai gyventi“, „atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pagrindai“, „užsienietis“, „užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimai“, „kvota“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Įstatymų projektai parengti pagal aktualias UTPI ir UĮ redakcijas. Jie bus atitinkamai pakoreguoti, jeigu Lietuvos Respublikos Seimas priims šiuo metu Seime svarstomus minėtų įstatymų pakeitimus (Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 3, 4, 5, 11, 28, 32, 44, 58, 62, 67, 71, 79, 85, 94, 99, 100, 101, 102, 103¹, 104, 105², 105², 105³, 105⁴, 106¹, 108, 113, 114, 115, 115¹, 118, 123, 125, 140⁸, 140¹⁸, 140¹⁹, 140²¹, 140²⁸ straipsnių ir priedo pakeitimo ir 140¹⁶ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIVP-2797 ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 5¹, 16, 17, 20, 24, 25, 30¹, 30², 31, 32, 35, 38, 39³, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektas).